

SEHEMU YA A: FASIHI SIMULIZI (LAZIMA)

1. (a) Tofautisha kati ya methali na misemo. (Alama 2)
- b) Toa mifano miwili miwili ya methali zinazozingatia tamathali zifuatazo:
- i) Balagha (Alama 2)
- ii) Takriri (Alama 2)
- iii) Ukinzano (Alama 2)
- c) (i) Fafanua vijipera vifuatavyo vya mazungumzo
1. Malumbano ya utani (Alama 2)
2. Soga (Alama 2)
3. Ulumbi (Alama 2)
- ii) Taja sifa zozote tatu za soga (Alama 3)
- iii) Fafanua umuhimu wa soga. (alama 3)

SEHEMU YA B: RIWAYA YA UTENGANO - S.A MOHAMED

2. Vizuri sana! Kwa sababu damu nzito kuliko maji.
- (i) Eleza muktadha wa dondoo hili. (alama4)
- (ii) Walinganue wahusika wanaorejelewa katika nukuu hii. (alama 8)
- (iii) Mwandishi wa riwaya ya Utengano ananua kuanzisha jamii mpya inayozingatia uadilifu. Thibitisha kwa kutolea mifano yoyote minne. (alama 8)

SEHEMU YA C: TAMTHILIAYA MSTAHIKI MEYA- TIMOTHY AREGE

3. “Meya Sosi aljua fika kuzichukua hatua za kuhifadhi na kuendeleza utawala wake.”
Fafanua kweli wa rai hii kwa kurejelea tamthilia. (Alama20)

AU

4. “Gharama za maisha zinazidi kupanda na mahitaji nayo yanazidi kuongezeka ilhali mshahara haupandi...”
- (a) Tambua muktadha wa dondoo hili. (Alama4)
- (b) Ni mbinu gani za uandishi zilizotumika katika dondoo hili? (Alama2)
- (c) Tofautisha sifa za wahusika wanaopatikana katika dondoo hili. (Alama10)

(d) Fafanua maudhui makuu katika dondoo hili na uthibitisha kwa mifano zaidi kutoka kwenye tamthilia. (Alama4)

SEHEMU YA D: DAMU NYEUSI NA HADITHI NYINGINE-ken walibora na said a. mohamed (wahariri).

5. “Nashangaa vile kwetu tunavyowaabudu watu hao wasiotujali.”

- a) Eleza muktadha wa dondoo hili. (alama 4)
- b) Fafanua hulka za msemewa. (alama 6)
- c) Jadili ukweli wa kauli hii. (alama 10)

SEHEMU YA E:USHAIRI

6. Soma shairi hili kisha ujibu maswali yanayofuata.

WIMBO WA UNYAGO.

Ishi kijana ishi, ishi maisha yako.

Wazee waliishi yao

Sasa yamebaki kwako.

Ukabila ni utumwa

Olewa msichana olewa

Olewa chaguo lako

Hiari ni haki asilia

Achaguaye embe bichi

Ajua lini litaiva.

Chunga lugha ya ulaghai:

Usikubali kuitwa kipenzi

Hiyo ki ni ki ya kitoto;

Asifuye macho yako

Ataka kuyafumba;

Asifuye miguu yako

Ataka usitembee;

Asifuye meno yako

Ataka ucheke kijinga.

Akuandikiaye barua ndefu

Ashindwa kusema ukweli;

Na kadi maneno ya wengine.

Akupigiaye simu kila siku

Hana la kusema bali haloo;

Asemaye mumeo hafai

Nyumbani kwake pia hafai

Mbwa aliwekwa utumwani

Kwa kifupa kiso mnofu.

Ee mama mwenye rutuba

Zaa, zaa kwa mpangilio,

Si kufyatua matofali.

Zaa ukichunga afya yako.

Tawi lenye matawi mengi

Huvunjwa na upepo wa tufani.

Kumbuka

Kuku aliwekwa utumwani

Kwa wingi wa vifaranga vyake

Ashindwa kujenga kiota.

Maswali

- (a) (i) Shairi hili ni la aina gani? (alama1)
 (ii) Thibitisha jibu lako kwa kutoa sababu zozote mbili. (alama1)
- (b) Jadili maudhui yoyote matatu ambayo mshairi ameyarejelea katika shairi hili. (alama6)
- (c) Taja tamathali ya usemi ilyotawala katika shairi zima na uonyeshe mifano mitatu ya jinsi ilivyotumika. (alama4)
- (d) Toa mifano yoyote miwili ya matumizi ya mishata. (alama2)
- (e) Mistari ifuatayo ina maana gani? (alama4)
- (i) Achaguaye embe bichi
 Ajua lini litaiva.
- (ii) Tawi lenye matawi mengi
 Huvunjwa na upepo watufani.
- (f) Thibitisha kuwa kichwa 'Wimbo wa Unyago' kinaafikiana na yaliyomo kwenye shairi hili. (alama 2)

AU

7. **Soma shairi hili kisha ujibu maswali yanayofuata**

Utendewapo uovu, wa kupituka kiwango,
 Moyo siutie chevu, ukautapisha nyongo,
 Na kujipa maumivu, ya fikra na maungo,
 Kipitacho kipe chongo, kitendo hakina kovu.

Lingawa na maonevu, simbulizi na matanga,
 Au la kutenzwa nguvu, hizaya na masimango,
 Usingie ulemavu, moyo kuupa kisongo,
 Kipitacho kipe, chongo, kitendo hakina kovu.

Kitendo hakina kovu, sijitie, songosongo,
Mcha Mungu si mtovu, kwalo sijitie pengo,
Changa hugeuka pevu, tizama embe na tongo,
Kipitacho kipe chongo, kitendo hakina kovu.

Ungaliona ni kovu, la kuumiza mgongo,
Ufanye jepe la povu, lifukie na udongo,
Moto mwishowe ni jivu, lakini si kiungo,
Kipitacho kipe chongo, kitendo hakina kovu.

Mngapi yalo matevu, kwa matao na maringo,
Yatia kichevuchevu, ukachafuka ubongo,
Yakeshia upotevu, ja pepe ndani ya lingo,
Kipitacho kipe chongo, kitendo hakina kovu.

Twaa mfano wa ndevu, zimeoza hata shingo,
Zinazunguka mashavu, kusongana mwingo,
Hazilemei kichevu, hazikutii kihongo,
Kipitacho kipe chongo, kitendo hakina kovu.

Vyambiwa mvumhivu, msubiri japo bungo,
Hupata lililo bivu, bivu lisilo na chongo,
Bora kuwa mtulivu, mwaka huanza mwingo,
Kipitacho kipe chongo, kitendo hakina kovu.

Maswali

- (a) Lipe shairi hili kichwa mwafaka. (alama 1)
- (b) Eleza sifa za shairi hili. (alama 5)
- (c) Shairi hili linaweza kuwekwa katika bahari tofauti tofauti. Eleza. (alama 3)
- (d) Andika ubeti wa sita katika lugha nathari. (alama 4)

- (e) Kwa kutoa mifano miwili, jadili idhini ya mwandishi wa shairi. (alama 4)
- (f) Eleza maana ya msamiati ufuatao kama ulivyotumika katika shairi. (alama3)
- (i) Bungo
 - (ii) Twaa
 - (iii) Moyo kumpa kisongo

For More Free KCSE Past Papers Visit www.freeksepastpapers.com